

pedagogichny`x texnologij : slovny`k / Ya.V. Krups`ky`j , V. M. My`xalovy`ch. – Vinny`cya : VNTU, 2010. – 72 s.

6. Novy`j ukrayins`ky`j tlumachny`j slovny`k. Bly`z`ko 20000 sliv i slovopoluchen` / ukl. : N. D. Kusajkina, Yu. S. Cy`bul`ny`k ; za zag. red. d-ra filol. nauk, prof. V. V. Dubichy`ns`kogo. – Xarkiv : Kny`zhkovy`j klub «Klub simejnogo dozvillya», 2008. – 608 s.

7. Polity`chny`j slovny`k / za red. V. K. Vrublevs`kogo. – K. : Gol. red. URE, 2004. – 876 s.

8. Politologichny`j ency`klopedy`chny`j slovny`k / uporyad. V. P. Gorbatenko ; za red. Yu. S. Shemshuchenka ta in. – 2-ge vy`d. – K. : Geneza, 2004. – 736 s.

9. Sopivny`k I.V. Formuvannya gromadyans`kosti studentiv vy`shhy`x agrarny`x navchalnyx zakladiv: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: specz. 13.00.07 «Teoriya i metodyka vychovannya» / I.V.Sopivny`k. – T., 2006. – 20 s.

10. Cuspil`stvoznavchy`j slovny`k. Internet-dzherelo: <http://narodna.pravda.com.ua/politics/47d40cf9bdfce/>

ESSENCE OF THE CONCEPT «CIVIL POSITION»

PALAHNIUK M., researcher of the Department of Social Pedagogy and Information Technologies in Education National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The article reveals the problem of terminological ambiguity the concept of «citizenship». A content analysis and considered various interpretations of the concepts of «position», «citizen», «citizenship», «citizenship». On the basis of scientific sources generalized definition of «citizenship».

Analyzed the content and also different interpretations of concepts «position», «citizen», «citizenship», «citizenship». Based on scientific sources generalized definition of «citizenship».

Position, citizen, citizenship, civil position.

УДК 378.016:811

**ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

© І. О. Паламаренко, 2015

**ПАЛАМАРЕНКО І.О., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов Національного медичного
університету імені О.О. Богомольця**

У статті розглядаються деякі форми та методи навчання англійської мови, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів медичних навчальних закладів (проблемне навчання, рольова гра, наукова конференція, мозковий штурм, круглий стіл тощо) шляхом зняття психологічного бар'єру та пробудження інтересу до навчання.

Гумор, проблемне навчання, рольова гра, наукова конференція, мозковий штурм, круглий стіл.

В статье рассматриваются некоторые формы и методы обучения английскому языку, способствующие активизации познавательной деятельности студентов медицинских учебных заведений (проблемное обучение, ролевая игра, научная конференция, мозговой штурм, круглый стол и т.д.) путем снятия психологического барьера и пробуждения интереса к учебе.

Юмор, проблемное обучение, ролевая игра, научная конференция, мозговой штурм, круглый стол.

Постановка проблеми. Сучасний світ, що увійшов у третє тисячоліття, ставить високі вимоги до якості підготовки фахівців у вищих медичних навчальних закладах, рівня їх кваліфікації, відповідності європейському ринку. У даному контексті все більшого значення набуває знання іноземної мови. Тому важливою проблемою, що стоїть перед педагогами, є пошук форм і методів, які спрямовані на підвищення ефективності навчання з урахуванням незначної кількості навчальних годин, як для аудиторної, так і для самостійної роботи, виділених навчальною програмою для вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. Крім того, активізація пізнавальної діяльності безпосередньо впливає не лише на якість засвоєння навчального матеріалу, але й формування та розвиток творчої, соціально адаптованої, готової до продуктивної діяльності в умовах ринкового неоднозначного економічного суспільства особистості, здатної на творче вирішення будь-яких складних проблем наукового чи фахового характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження методів та форм для активізації пізнавальної діяльності студентів завжди приваблювало як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів, психологів та методистів. Інноваційні підходи до навчання іноземної мови професійного спрямування вивчали О. Андрущенко, І. Башмакова, О. Плотнікова та ін., проектну методику – І. Зимня, А. Матюшкін, М. Махмутовта ін., інноваційні технології навчання – І. Дичківська, Л. Олійник та ін. Неабиякого значення у дослідженні даної проблеми заслуговують праці Г. Почепцова, Н. Арістової, О. Кобзар, Н. Лешньової, Л. Данькевич, Н. Ямнич та ін.

Метою статті є розгляд деяких форм та методів навчання англійської мови (проблемного навчання, рольової гри, наукової конференції, мозкового штурму та круглого столу), що сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів медичних навчальних закладів

Виклад основного матеріалу. Найціннішим мотивом навчальної діяльності виступає пізнавальний інтерес [4, с. 26]. У педагогічній практиці пізнавальний інтерес розглядається як стимул процесів навчання та виховання, як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів, ефективний інструмент викладача, який дозволяє йому зробити процес навчання привабливим, виділити у навчанні саме ті аспекти, які можуть повернути до себе недовільну увагу студентів, примусять активізувати їх мислення, захоплено працювати над навчальним завданням [4, с. 21].

Разом з тим, особливого значення набуває створення зацікавленого ставлення до навчання і в даному контексті рекомендуємо розглядати гумор як одним з найбільш ефективних засобів емоційного впливу на аудиторію, який допомагає підтримувати жвавий інтерес та увагу, створювати сприятливу емоційну атмосферу на занятті та зняти психологічний бар'єр. Рекомендується використовувати у навчальному процесі гумористичні ситуації та анекдоти, які ілюструють навчальний матеріал, під час навчання різних аспектів мови - фонетики, лексики, граматики, аудіювання.

Для студентів медичних факультетів особливий інтерес представляють ситуації, в яких використовується фахова термінологія. Наприклад, під час вивчення «Дихальної системи»:

Teacher: -Every day we breathe the oxygen. What do we breathe at

night, Willie?

Willie: -Nitrogen! [5].

Студенти-медики швидко запам'ятовують терміни, які співзвучні з анекдотичними словами, жаргонізмами та навіть вульгаризмами рідної мови: hernia (грижа), testis (чоловічі статеві гонади) та інші.

Різні граматичні явища доцільно проілюструвати, використовуючи гумористичні ситуації. Наприклад, при вивченні герундія:

-What's the difference between a camel and a man?

*-Er... well, a camel can go on working for a week **without** drinking, whereas in the case of a man it is the other way round. A man can go on drinking for a week **without** working[5].*

Вдало підібрана гумористична історія запам'ятовується краще, ніж будь-яке правило, активізує творчі здібності студентів. Так, під час вивчення захворювань репродуктивної системи доцільним є анекдот про запобігання небажаної вагітності:

-Mom, what to do to prevent pregnancy?

-Eatapples!!!

-Beforeorafter?

-Instead!!!

Як результат, психологічна напруга подолана, студенти сміються разом з викладачем. Гумор допомагає перебороти психологічний бар'єр, забезпечує інтерес до заняття, створює на занятті атмосферу емоційного підйому, яка стимулює роботу психічних процесів уваги, мислення, пам'яті, творчості, приносить відчуття радості та велике моральне задоволення, значно підвищує мотивацію навчання.

Наступним методом активізації пізнавальної діяльності студентів-медиків зазначимо проблемне навчання, основна ідея якого полягає в тому, що знання у значній своїй частині не передаються студентам у готовому вигляді, а здобуваються ними у процесі самостійної пізнавальної діяльності в умовах проблемної ситуації шляхом аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення [3, с. 14]. В результаті у студентів розвиваються увага, творча уява, здогадка, формуються навички розумових операцій та здатність відкривати нові знання та знаходити нові засоби дій шляхом висування гіпотез та їх обґрунтування [3, с. 20].

Мета проблемного навчання – засвоєння не лише результатів наукового пізнання, але й самого процесу одержан-

ня цих результатів, формування пізнавальної самостійності студентів та розвиток їх творчих здібностей [3, с. 20].

М. Махмутов зазначає, що мислення починається при зіткненні людини з проблемою, тому основу проблемного навчання складають систематично та навмисно створювані викладачем проблемні ситуації, а ядром проблемної ситуації повинно бути протиріччя [3]. Він визначає декілька основних способів створення проблемних ситуацій. Розглянемо деякі з них.

1. Спонування студентів до теоретичного пояснення явищ, фактів, зовнішньої розбіжності між ними. Наприклад, при вивченні Participle I у функції обставини перед студентами ставиться завдання – пояснити причину використання перфектної та неперфектної форм дієприкметника:

-Reading a book, he smiled.

-Having read the book, he returned it to the library.

2. Використання навчальних ситуацій, які виникають при виконанні студентами практичних завдань на занятті або вдома під час самостійної роботи. Наприклад, при вивченні кількісних числівників студенти засвоїли, що у сполученнях типу *ten million-people* числівник *million* не має закінчення *-s*, але вдома під час читання текстів вони зустрічають сполучення *millions of people*. У результаті аналізу такої ситуації студенти самі формулюють проблему.

3. Проблемна ситуація виникає, коли студенти усвідомлюють недостатність своїх знань для пояснення нового факту, наприклад, при розгляді різниці в значенні сполучень дієслова **to stop** з герундієм та з інфінітивом:

-A patient stopped smoking.

-A patient stopped to smoke.

4. Проблемна ситуація виникає, коли є протиріччя між теоретично можливим шляхом вирішення завдання та практичною неможливістю втілення обраного способу, наприклад, коли студенти стикаються з фактом відсутності форми пасивного стану в майбутньому часі групи Continuous.

Ми виділили ще одну проблемну ситуацію, яка виникає, коли є протиріччя між відомим фактом словотворення чи вимови та виключеннями в англійській медичній термінології: усі запальні процеси мають закінчення *-itis* (*gastritis, bronchitis*), але *pleurisy, pneumonia*. Медичні терміни, типу тахікардія, аритмія, анемія, поліурія, дизентерія та ін. мають в українській мові наголошений останній склад, а в англійській мові – передостанній

(*tachycardia, arythmia, anaemia, polyuria*etc.), але *dysentery*.

Не можна не відзначити роль проблемного навчання у підвищенні мотивації навчання, оскільки при вирішенні проблемної ситуації виникає пізнавальний інтерес, який вважається сильним мотивом навчання [4]. Під час навчання найчастіше викликають здивування у студента та ставлять його у проблемну ситуацію такі елементи, як новизна інформації, незвичайність, несподіваність, дивовижність, розбіжність з його колишніми уявленнями. У сукупності вони є найсильнішими збуджувачами пізнавального інтересу, що загострюють емоційно-мисленнєві процеси. Саме вони спонукають студентів до спостереження, здогадки, пошуку виходу із проблемної ситуації, яка виникла [4, с. 30].

Рольова гра визнана провідними педагогами та психологами ефективним засобом навчання усного мовлення, оскільки вона, на відміну від традиційних дидактичних методів, успішно охоплює три компоненти навчального процесу: інформаційну базу, творче мислення та практичні професійні навички [2].

Проведення ігор під час занять з англійської мови має низку переваг порівняно з іншими методами роботи, адже у невимушеній атмосфері студенти вчать швидше і краще [2]. До того ж, ігри сприяють наближенню навчальної діяльності до реальних умов спілкування, надають можливість сором'язливим або невпевненим у своїх знаннях студентам висловити власну точку зору, свої почуття та думки, сприяють створенню в академічній групі атмосфери взаємодовіри, знімають напругу та надихають на нові ідеї.

Л. Данькевич та Н. Ямнич вважають, що незважаючи на спрямованість гри, викладачу необхідно дотримуватися низки дидактичних вимог під час її проведення, а саме: 1) чітко визначати мету гри; 2) максимально наближувати ігрові ситуації до реальних умов; 3) урахувати інтелектуальну та емоційну складову свідомості студентів під час проведення гри, створювати психологічно комфортну атмосферу в академічній групі; 4) методично доцільно готувати проведення гри, адже, коли завдання є занадто легким або складним, проведення дидактичної гри не є ефективним тощо [1].

Ігри, які використовуються у навчальному процесі, можна поділити на такі категорії:

- ігри, спрямовані на засвоєння лексичних одиниць;
- ігри, спрямовані на закріплення граматичного матеріалу;

- комунікативні ігри, які спрямовані на розвиток монологічного та діалогічного мовлення студентів-медиків.

До першої категорії доцільно проводити ігри, спрямовані на засвоєння медичних лексичних одиниць. Зокрема, на кафедрі іноземних мов НМУ імені Богомольця студенти активно беруть участь у грі *Explain the word*, під час якої мають пояснити термін зі спеціальності, симптом, назву хвороби тощо не називаючи його. Активізації гри сприяє розділення академічної групи на кілька підгруп та виділення лімітованого часу на пояснення тих чи інших термінів.

Як відомо, чільне місце в оволодінні студентами англійською мовою посідає граматики. Причому, сучасні методи наголошують на тому, що виконання тільки репродуктивних вправ або вправ підстановчого характеру не є достатньо ефективним, та підкреслюють, що навчання граматики має проводитися невідривно від мовленнєвої діяльності студентів. Цьому сприяє проведення різноманітних граматичних ігор, спрямованих на закріплення граматичних навичок. Під час вивчення зі студентами майбутнього часу та умовних речень ефективною вбачається гра *Bethe Last*. Під час цієї гри викладач пропонує відповісти студентам на такі питання: *-What will happen if a patient continue seating a lot? чи ...if you fail your examination session (if-clause 1); -What would you do if you weren't a medical student (if-clause 2); -What would have happened if I hadn't entered the medical university (if-clause 3) та інші.*

Перемагає той студент, чия пропозиція була останньою, та хто не допустив помилок у граматичних конструкціях. Необхідно зазначити, що темп гри має бути досить швидким, що сприяє активізації розумової діяльності студентів.

До комунікативних ігор, спрямованих на розвиток монологічного та діалогічного мовлення студентів-медиків, можемо віднести «наукову конференцію» та «круглий стіл». Вивчення захворювань будь-якої системи організму людини завершується проведенням чи конференції, чи круглого столу. Студенти уявляють себе присутніми на кардіологічному, гастроентерологічному тощо семінарі, де вони діляться знаннями, здогадками, вчаться опонувати та ставити провокаційні питання «колегам».

Метод «круглого столу» є одним із активних методів розвитку навичок спонтанного мовлення. Ми використовуємо його під час вивчення усних тем, широко застосовуємо при уявному

проведенні обстеження хворого, встановленні діагнозу та призначенні лікування. Студенти із величезним задоволенням уявляють себе пацієнтами, лікарями, родичами хворих та інше. Наприклад, під час вивчення тем «Охорона здоров'я в Україні» чи «Вища медична освіта» ми пропонуємо групі студентів уявити себе представниками міністерства, перед якими стоїть завдання – обговорити новий Закон про освіту, імплементувати страхову медицину тощо. Така дискусія завжди викликає інтерес у студентів.

Усі вище зазначені категорії рольових ігор можуть бути використані і в методиці «мозковий штурм», сутність якої полягає в тому, що перед студентами ставиться проблема, стосовно їхнього фаху. Студентам-медикам ми можемо запропонувати висунути ідеї для реорганізації системи охорони здоров'я України, враховуючи зарубіжний досвід. Студенти можуть висловлювати будь-які ідеї, навіть найбільш нереальні з урахуванням особливостей нашої країни, але вони повинні їх аргументувати. Будь-які ідеї беруться до уваги та обговорюються, при цьому кожен учасник дискусії висловлює свою точку зору стосовно ідей інших учасників. Така діяльність звичайно характеризується високою активністю студентів та яскравим проявом їх творчих здібностей.

Висновки. Використання вищеназваних методів підтверджує їх ефективність, а також доводить іноваційність, що вони є ефективним інструментом активізації пізнавальної діяльності студентів-медиків при навчанні англійської мови за професійним спрямуваннями, потужним засобом формування їх пізнавальної самостійності та розвитку їх творчих здібностей.

Література

1. Данькевич Л.Р. Рольова гра як засіб підвищення якості мовленнєвої практики [Електронний ресурс] / Л.Р. Данькевич, Н.Ю. Ямнич – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/nvnau_ppf/2010_150/10dlr.pdf
2. Кобзар О.І. Шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з англійської мови / О.І. Кобзар, Н.О. Лешньова // Вісник ХНУ. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – Х., 2013. – Вип. 22. – С. 141-148.
3. Махмутов М.И. Организация проблемного обучения в школе / М.И. Махмутов – М.: Просвещение, 1977. – 240 с.
4. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г.И. Щукина. – М.: Педагогика, 1988.

– 208 с.

5. Pocheptsov G.G. Language and Humour / G.G. Pocheptsov. –Kyiv: VYSCA SKOLA, 1982. –327 p.

REFERENCES

1. Dankevych L.R. Rolyova gra yak zasib pidvyshchennya yakosti movlennyevoi praktyky [Elektronnyi resurs] / L.R.Dankevych, N.Yu. Yamnych – Rezhym dostupu : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/nvnau_ppf/2010_150/10dlr.pdf

2. Kobzar O.I.Shlyahy aktyvizatsiyi piznavalnoi diyalnosti studentiv na zanyattayah z inozemnoi movy / O.I. Kobzar, N.O. Leshnyova // Visnyk KhNU. Vykladannya movu vyshchyh navchalnyh zakladah osvity. – Kh., 2013. – Vyp. 22. – S. 141-148.

3. Mahmutov M.I. Organizatsiya problemnogo obuchenia v shkole/ M.I. Mahmutov – M.:Prosveshcheniye, 1977. – 240 s.

4. ShchukinaG.I. Pedagogicheskiye problem formirovaniya poznatelnyh interesov uchashchihsya/ G.I.Shchukina. – M.: Pedagogika, 1988. – 208 s.

5. Pocheptsov G.G. Language and Humour / G.G. Pocheptsov. – Kyiv: VYSCA SKOLA, 1982. –327 p.

ABOUT THE WAYS OF MEDICAL STUDENTS' COGNITIVE ACTIVITY ACTIVIZATION

PALAMARENKO I., candidate of pedagogy, associate professor of Foreign Languages Department of National O.Bogomolets Medical University

The forms and methods of teaching English (the problem-solving method, the role play, the scientific conference, the brainstorming, the round table) facilitating the activization of medical students' cognitive activity are discussed in the article. These methods work by eliminating the psychological barrier and promoting students' interest to learning.

Humour, problem-solving method, role play, scientific conference, brain-storming, round table.

УДК 378

ІННОВАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН:

© Ю. П. Пасічник, 2015